

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Ignoto vel incerto domino cui restituendum, num. 15.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

nihil disposuerit nunc vero post mortem disponere non possit, remanent ea bona sub nullius dominio.

Dices; disposuit tacite & interpretatiue, ut illa distribuerentur inter pauperes, vel loca pia, pro ipsius anima. Respondeo; quid si hic erat gentilis? quid si est in inferno? quid si alius voluisset relinquere, & quia loqui non potuit, non disposuit? valde igitur incerta est hæc tacita voluntas, atque adeo videntur nunc obligare non poterit.

gg *Sotus Petr. Nav. Vasq. Less. apud Dicastil. loco mox citando n. 373.*

14. Dixi autem (ex se, & de jure natura) nam in aliquibus regnis applicantur Fisco, vel siue per leges, siue per consuetudinem introductam timoratorum, ejusmodi bona distribui solent, & debent h pauperibus, vel locis pijs. Vnde & his Bulla compositionis, fauet, ut pluribus ingeniose docet, P. Franciscus i Bardi. Mobilia peregrinorum, si hi decedant intestati, & sine hæredibus, distribuantur in pias causas, per manus Episcopi illius loci, ut habent jura, l de quibus videantur Doctores m.

h *Dicast. li. 2. de just. tr. 2. d. 9. dub. 14. n. 380. citans. Azor. & Reginaldum, sed quid, si debeant solum ex consuetudine conueniente, non vero obligante? i Bardi li. 2. selec. Mor. q. 16. l. Aut, Omnes peregr. & communia, de successione. m. Vide de his Mol. t. 1. de just. d. 53. Dic. l. c. aliofque passim.*

Ignoto vel incerto Domino, cui restituendum?

15. Distinguendus est Dominus incertus ab ignoto. Si debes rem huic vel illi, nec scis determinate, cui, erit Dominus incertus; si vero debes rem

alicui determinate, nec illum villo modo (facta morali diligentia, quæ semper, pro qualitate rei, facienda est) cognoscere datur, ut si furatus sis à viatore tibi incognito, certus erit Dominus, licet ignotus.

16. Quoad prius, tria breviter sunt notanda: primum, quando scitur, nempe pertinere ad vnum ex duobus, vel tribus, sed ignoratur, ad quem determinate pertineat, debet n inter illos dividi, juxta ipsorum voluntatem, immo & pro rata majoris vel minoris probabilitatis vel dubij, ut alibi dictum est à nobis o in simili.

n *Less. l. 2. c. 15. dub. 1. n. 2. l. Ludovicus à Cruce in Bullam cruciatam d. 3. dub. 6. n. 4. ff. o l. 1. c. 3. §. 3. & §. 7. v. restit.*

17. Secundum, quando p quis communitatem aliquam, redditus v. g. vel feudum alicuius civitatis læsit, restitutio faciendæ est ipsi communitati, non autem particularibus civibus, quia communitas ipsa læsa fuit.

p *Vasq. de restit. c. 5. §. 4. du. 1. Rebel. 1. p. l. 2. q. 12. & l. 1. q. 15. Molin. t. 2. à d. 544. Less. l. 2. c. 14. dub. 6. & 7. & c. 3. dub. 1. Azor 3. p. l. 4. c. 26. Dicastil. l. 2. de just. tr. 2. d. 9. dub. 14. n. 365.*

18. Quidam Senator prædivitis civitatis, dum eam gubernaret, seposuit sibi ex publicis redditibus aureos mille, meq; interrogabat, an posset eos distribuere in pauperes ejusdem vrbis, & sic ab onere restitutionis liberari? respondi, nequaquam; quia in aureos illos, non magis jus habent inopes, quam locupletes. Debent ergo restitui ipsi aario publico. Quando enim defraudantur ea loca, quæ faciunt vnum corpus ex multis, ut Montes pietatis,

P p p

omnes

Seminaria. Hospitalia &c. non defraudantur ipsi peculiare Alumni. Convictores. Infirmi &c. non satisfit restituendo his, sed omnino restitutio facienda est ipsis locis defraudatis, ad quorum deinde superiores pertinebit, ea bona restituta simul cū ceteris administrare.

19. Tertium : quando quis læsit non communitatem ipsam, ut dictum est, sed multos ex ipsis particularibus, qui cognosci nequeunt, ut quando in bello injusto civitas deprædatur, restitutio fiat, vel Episcopo, vel viro probog, qui dividant in singulos cives, pro damno accepto, quantum fieri potest. Quod si hoc idem non potest, ut accidit, quando quis defraudat in pretio vel mensura eos, qui emunt minutiores cibos; nemo enim potest scire, quos in particulari læsit, scit tamen, læsisse hanc viciniam, hanc civitatem, hunc populum; tunc iudicio prudentis viri, aliquod bonū his defraudatis commune faciat, quod, quantum fieri potest, damnum compensetur, vide citatos: atque hunc juvari posse per Bullam compositionis, ubi ea conceditur, monet rectè Ludovicus r à Cruce.

q Delug. t. 1. de iust. d. 6. sec. 12. n. 148. in simili, versio, hinc inferat primo. r Ludov. à Cruce in Bull. Cruc. d. 3. dub. 14. n. 3.

20. Quoad posterius, id est, quando certo constat, adesse rei Dominum, qui sit omnino ignotus, duo casus sunt distinguendi. Primus casus est, quando res venit restituenda ex radice injustæ acceptionis, vel similis injustitiæ. Et tunc si facta diligentia inveniri Dominus non possit, est omnino ex definitione Alexandri ss Pontificis pauperi-

bus, vel locis pijs distribuenda: in hac enim & simili materia sub pauperum nomine semper intelliguntur etiam loca pia. Possent tamen etiam in hoc casu vsui esse Bullam compositionis, merito notant Doctores, r ut etiam, si is est verè pauper, posse sibi applicare, ijde notant u; & denique addunt ijdem, etiam posse dari & debere, x si sint heredes, consanguineis Domini rei ablatae, patri v. g. filio &c præsertim, si ij sint pauperes. & ita prudenter iudicetur velle Dominum.

ss c. cum tu. De usuris, ubi Alexander III. usuras jubet tradi pauperibus, quod Doctores extendunt ad alia ex quocumq. delicto. Dicast. l. 2. de iust. tr. 2. d. 9. dub. 14. n. 368. s Nav. in man. c. 17. n. 43. & communiter apud Dicast. l. c. n. 38. r Mol. d. 748. Lud. à Cruce l. c. alijq. u Molin. d. 747. Lessl. 2 c. 5. n. 41. x Delug. t. 1. de iust. d. 20. sec. 8. §. 1. n. 191. fin. & lasini ib. d. 6. sec. 12.

21. Secundus casus est, quando res restituenda venit ex contractu justo, vel ex re, quocumq; modo bona fide accepta, & cōmunis difficultas solet hic esse de rebus casu inventis: (nam de habitis ex dicto contractu mox dicam n. 31.) v. g. de marsupio nummis pleno, annulo aureo, libro &c fortè inventis in via, in templo, in platea, quæ præsumuntur habere sine dubio Dominum, Facta enim diligentia, nec Domino invento, cuiusnam hæc erunt restituenda?

22. Duplex, ut solet, est sententia; altera a communis, debere pauperibus distribui. Ratio est, quia cum hæc bona habeant actualem Dominum, non sunt censenda bona derelicta, quæ sint primi occupantis, sed sunt applicanda juxta præsumptam

præsumptæ Domini voluntatē, quæ certè, saltem inter fideles est, ut pauperibus, vel in cultū Dei locis pijs distribuatur.

a *Mol. t. 3. disp. 746.*

23. Altera minus est communis b, sed mihi, vel probabilior, vel æque probabilis (certè P. Franciscus Turrisi nostræ Societatis doctissimus Theologus, & in Philosophicis amantissimus præceptor meus, hanc meliorem appellabat) docet, posse quempiam rem ejusmodi sibi retinere, animo tamen, ut si compareat Dominus, ei illam reddat (si tamen nondum eam consumpserit) vel in quo factus sit ex illa ditior; ratio huius sententiæ est, quia quamvis verè, & ut ita dicam, physicè, hæc inventa non sint bona derelicta, sunt tamen moraliter quasi derelicta: cum enim Dominus non habeat spem rem suam recuperandi, jam non amplius, secundum humanam æstimationem, judicatur, amplius de illa velle disponere, cedunt ergo primo occupanti. Non autem esse hæc bona vacantia, nimis est clarum, quia vacantia ea solum sunt, quæ relinquuntur à defuncto, modo insinuato n. 14. qualia certè non sunt, nec præsumuntur esse ejusmodi inventa. Adde ipsam praxim, qua videntur omnes cessisse suo juri in rebus omnino derelictis, cum sapissimè ne timorati quidem ea pauperibus distribuunt, sed suæ sorti attribuant, ea invenisse. Adde iterum, Dominum magis præsumi, velle rem suam seruari apud inventorem, ut si fortè, antequam res consumatur, ipse Dominus compareat, ipsi reddatur, quàm distribui pauperibus, qui

statim rem consumunt, nec spem ullam relinquent reddendi.

b *Sotus l. 5. de just. q. 3. art. 3. Arag. 2. 2. qu. 66. art. 5. & Mol. fatetur hanc sententiam doceri à multis recentioribus, Vasquez, Malderus, Castropal. p. 19. de just. in gen. d. unica puncto 4. alijque apud Delugo t. 1. de just. d. 6. sec. 12. n. 138. & apud Dicast. l. c. n. 422. quam ipse probabilem etiam vocat num. 481.*

c *Mol. . 1. tr. 2. d. 53.*

24. Ex his vides, me non fundare, ut alij d faciunt, hanc doctrinam, quasi dicam, hæc inventa verè non esse sub physico dominio sui Domini: solum enim dico, statim atque facta diligentia, Dominus non apparet, moraliter judicari, esse sub dominio nullius, propter voluntatem præsumptam Domini, nolentis amplius de re illa disponere.

d *Vide Delugo l. c. sec. 7.*

25. Obijcies cum Molina e, qui sic contra Sotum, atque adeo contra nos argumentatur: si hæc inventa bona post exhibitam diligentiam essent derelicta, & ab inventore retineri possent, possent etiam retineri acquisita ex delicto, v. g. ex furto, vel v. s. quando horum ignoratur Dominus, quia pari modo essent existimanda derelicta, quod tamen negavimus numero 20.

e *Mol. l. c.*

26. Respondeo, magnam adesse disparitatem, & totam ducendam ex voluntate interpretatiua Domini, qui jam supponitur adesse, licet incognitus. Hic enim rationabiliter præsumitur velle, ut inventor, & vniuersim

P p p 2

omnes

omnes bonæ fidei possessores, ea inventa servent, immo ipsi fruantur, quandoquidem bona fide, & sine injuria ipsius Domini occupauerunt: at nullo modo præsumitur velle, ut ille, qui iniurius fuit, ea bona per iniustitiam arripendo, eadem sibi seruet, vel ijs fruatur; iudicatur ergo Dominus, sua bona aliquando quasi deserere, non tamen profure sibi injurio, sed pro nulla iniustitia culpa laborante.

27. Dixi (quasi) nam Molina reprehendit Sotum, perinde ac si diceret, hæc esse secundum omnem rationem derelicta, id quod certè ita non est; quia omnino derelicta non sunt, si Dominus actu, licet incognitum habeant. Nos igitur dicimus, esse quasi derelicta, quoad hunc effectum, quod ex præsumpta Domini voluntate, possit ea sibi, donec fortè Dominus compareat, retinere.

28. Quid si comparente forte Domino, res inveniatur consumpta omnino? respondeo, si res sit bona fide consumpta, nec inventor sit ex illa re factus in aliquo ditior, puto, ut modò inuimus, non deberi Domino æquivalens, quia bona fides liberat ejusmodi inventorem ab onere restitutionis. Idem dicendum esse in casibus supra dictis, quando quis sibi, ut vero pauperi, rem applicuit, meritò docet Less. f. Quòd si res extet, vel aliquid, in quo factus sit inventor ditior, sanè debet Domino comparenti reddere; nemo enim debet alienis rebus ditescere; id quod ita verum est, ut etiam ex probabiliori sententia, g si ea inveniatur jam pauperi distributa, debeat pauper Domino comparenti reddere, si illa pauper in individuo habeat, vel factus in ijs rebus fuerit ditior.

f Less. l. 2. c. 14. dub. n. 42. alijque apud Dicastill l. c. 2. de just. tr. 3. d. 9. dub. 14. n. 391. & deinceps. Molin. & Less. contra. Petr. Navar. & Rodr. apud Barth. à S. Faust. in spec. Conf. d. 4. q. 178.

29. Denique tria adverte. Primum, si rem alicuius invenisti, & acquisivisti, cum magno periculo, v. g. si ex incendio rem illam liberaisti, Domini est, non tua: tu vero potes ætimationem tui periculi & laboris exigere, ut etiam expensas damnumque emergens incrumque tibi fortè vere cessans &c vide, quæ dixi t. 3. c. 2. §. 8. numero 12. pro ipsa tamen sola inventione nihil ex h. iustitia potes requirere, sed solum ex gratitudine; ratio huius est, quia tota res inventa Domini est, tota igitur reddenda; at si tu aliquid necessario exigas, jam non totam redderes; ratio autem, quod pretium tuæ diligentia potes exigere, est, quia utilis gestor negotij Domini fuisti. Ergo potes aliquid moderatum accipere; moderatum, inquam, quia secus, non esses utilis gestor negotij, ut alibi dictum est.

gg Less. l. 2. c. 5. dub. 19. num. 67. h Covarr. Reg. peccatum p. 2. §. 3. nu. 3. alijs citatis. i supr. tr. 2. c. 8. à n. 7.

Quod dixi de re ab incendio erepta, dictum reputa de erepta ex naufragio: solum hic additur excommunicatio Bullæ Cœnæ contra occupantes bona naufragantium; ubi semper intellige, si adsit ac nosci possit Dominus: secus, de illis decerne, sicuti de rebus derelictis ab incognito domino.

Præterea rectè aliqui docent, non incurri excommunicationem ab eo, qui illa

qui illa bona capit, animo eadem restituendi veris Dominis: licet interrim ijs utatur, modo impotens non fiat restituendi Domino, fortè comparenti.

1 *Suar. t. 5. de censuris, in expositione Bullæ. Cœna d. 21. sec. 2. allatus à Delugo t. 1. de just. disp. d. sec. 10. n. 99. Castrop. tr. 6. d. 3. p. 5. n. 2. Dian. p. 9. tr. 8. ref. 36. vers. votandum tertio.*

Si quis furetur, vel dono accipiat hæc bona naufragantium ab eo, qui primo occupavit, contrahetne hanc excommunicationem? contrahere docet Suarez *m*, quia quamvis mediate, adhuc accipit naufragantium bona. Negat Sayr, *n* probabilius, quia Bulla loquitur solum de primo occupante.

m *Suar. de censuris d. 21. sec. 2. nu. 33. n* *Sayrus & Sonka allati à Diana p. 9. tr. 8. ref. 36.*

Ligna denique ex inundatione fluminis asportata Domini quidem sunt, sed ex ipsorum qualitate, distantia Domini, labore in eripiendo collige, an Dominus pro derelictis habuerit: nam tunc primi occupantis erunt.

o *Mol. tr. 2. d. 255. o Castrop. de just. in genere, d. unica p. 19. n. 6.*

30. Adverte secundo, adesse aliquas leges applicantes hæc inventa quibusdam locis vel operibus pijs, quas puto, non esse vsu receptas, saltem quoad forum conscientia, & ante iudicis sententiam, lege Doctores *p*.

p *Petrus Navar. l. 4. de restit. c. 2. n. 12. Ludovic. à Cruce in Bullam Cruc. d. 3. dub. 15. Molina t. 1. tr. 2. d. 53. & to. 3. d. 750.*

31. Adverte denique tertio, mihi non esse improbable, quod docet Petr.

Nav. nimirum debita ex contractu posse, tamquam derelicta, post factam diligentiam, Domino non apparente, retineri; quia hæc comparari merito possunt cum inventis, quando quidem ignotum habent Dominum, ut supponimus; & per hoc responsum est ad illud, quod numero 21. promissimus, fore hic resolvendum.

q *l. unica C. de Thes. lib. 10. § Thefanros. Inst. de rer. divis. Less. l. 2. c. 5. du. 12. n. 58.*

Nullò existente Domino, cui res restituenda? ubi de thesauris.

32. Sub nullius dominio sunt ea, quæ sive à Dominis sunt omnino derelicta, ut quæ Dominus ipse à se proijcit, sive Dominum nunquam habuerunt, ut gemmæ rudes ad littus inventæ. Huc spectat thesaurus, qui definitur esse, vetus depositio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam dominum non habeat. Addit Less. *r* id verum esse, quamvis sciatur, quorum maiores thesaurum condiderint; nam quod tanto tempore desijt possideri, desijt esse in dominio, tum recondentis, tum eius hæredum. Ita Less. à quo dissentit Delug. *s*, quia tempus quantumcumque diuturnum non tollit dominium rei à suo Domino, si is cognoscatur. Equidem adhæreo Less. quia ex diuturno tempore clarè colligitur, Dominum voluisse derelinquere, seu à se illam pecuniam proijcere &c.

r *Less. citatus à Delug. mox citando. s Delugo t. 1. de just. d. 6. sec. 11. n. 111.*

Quid autem de illo casu, quem alibi in alium finem enarravimus? de